

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6, 106 74 Αθήνα

T: 2107233221-2 | W: www.nchr.gr | E: info@nchr.gr

**Δήλωση για τις διατάξεις του σχεδίου νόμου που στοχοποιούν
οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών***

26.1.2026

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) έχει επανειλημμένα τονίσει την σημασία της **προστασίας των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της διασφάλισης ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος (*enabling environment*) για τη λειτουργία των οργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών**. Το 2024 και έχοντας διαπιστώσει την επιδείνωση της κατάστασης των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα μας, ιδίως αυτών που δραστηριοποιούνται στο χώρο του προσφυγικού και μεταναστευτικού, με Δήλωση της κάλεσε τις αρμόδιες αρχές:

- να διασφαλίσουν ένα ευνοϊκό περιβάλλον λειτουργίας για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών αίροντας τα δυσανάλογα εμπόδια που θέτει η νομοθεσία σχετικά με το Μητρώο του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου και
- να απέχουν από τη στοχοποίηση υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών και από το ενδεχόμενο άσκησης ποινικών διώξεων κατά οργάνωσης ή άλλων κατηγοριών υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε πολίτες τρίτων χωρών ή για την άσκηση του λειτουργήματός τους (π.χ. δικηγόροι, δημοσιογράφοι). Η ΕΕΔΑ σημείωσε ότι η κατάχρηση της ποινικής διαδικασίας συνιστά ανεπίτρεπτο μέτρο για τον «περιορισμό» της δράσης οργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών. Κρατικές κυρώσεις ποινικής ή αστικής φύσης, οι οποίες έχουν τιμωρητικό χαρακτήρα και στόχο να αποθαρρύνουν τα πρόσωπα από τη συμμετοχή τους σε ενώσεις (ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι) συνιστούν αντίποινα και απαγορεύονται.¹

* Η παρούσα Δήλωση υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στις 21.1.2026. Εισηγητές: Γιάννης Ιωαννίδης, Α' Αντιπρόεδρος ΕΕΔΑ και Αλέξανδρος Κωνσταντίνου, Προεδρεύων στο Γ' Τμήμα Εφαρμογής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στους Αλλοδαπούς.

¹ ΕΕΔΑ, Δήλωση ΕΕΔΑ για τους υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων που δραστηριοποιούνται στο προσφυγικό/μεταναστευτικό, 22 Απριλίου 2024, <https://www.nchr.gr/ta-nea-mas/1743-dilosi-eeda-gia-tous-yperaspistes-anthropinon-dikaiomaton-pou-drastiriopoiyontai-sto-prosfygiko-metanasteftiko.html>

Παρόμοιες συστάσεις προς τις Ελληνικές Αρχές έχουν απευθύνει τα τελευταία χρόνια θεσμικά όργανα της ΕΕ,² του Συμβουλίου της Ευρώπης³ και του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.⁴

Μόλις τον Αύγουστο του 2025, η Εθνική Επιτροπή από κοινού με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, υπογράμμισαν «την έντονη ανησυχία τους για την κλιμάκωση της αρνητικής ρητορικής και του δυσμενούς κλίματος που διαμορφώνεται σε βάρος των προσφύγων, των μεταναστών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που τους υποστηρίζουν», σημειώνοντας ιδίως την ιδιαίτερη ανησυχία που «προκαλούν δημόσιες δηλώσεις, πρωτοβουλίες ή άτυπες διαρροές που στιγματίζουν φορείς της κοινωνίας των πολιτών ή προτείνουν την επιβολή τιμωρητικών μέτρων σε οργανώσεις που ενδέχεται να εκφράσουν διαφορετικές απόψεις ή προσφεύγουν στη δικαιοσύνη εκπροσωπώντας τους ανθρώπους που έχουν ζητήσει τη στήριξή τους».⁵

Παρά ταύτα, το **νομοσχέδιο του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου για την προώθηση πολιτικών νόμιμης μετανάστευσης**, που αναρτήθηκε στη δημόσια διαβούλευση στις 30 Δεκεμβρίου 2025 και ήδη κατατέθηκε στη Βουλή στις 23 Ιανουαρίου 2026, περιλαμβάνει σειρά διατάξεων που **παρεμποδίζουν τη λειτουργία των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και ανοίγουν το δρόμο για την ποινικοποίηση της ανθρωπιστικής δράσης**.

Η ΕΕΔΑ έχει καταθέσει αναλυτικές παρατηρήσεις στο Υπουργείο σχετικά με τις υπό ψήφιση διατάξεις.⁶ Μεταξύ άλλων υπογραμμίζει ότι οι διατάξεις των άρθρων 15 και 16

² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση του 2025 για το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα, SWD(2025) 908, 8 Ιουλίου 2025, 3 και 25-27, Έκθεση του 2024 για το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα, SWD(2024) 808, 24 Ιουλίου 2024, 4 και 40-43, Έκθεση του 2023 για το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα, SWD(2023) 808, 5 Ιουλίου 2023, 3 και 35-38, διαθέσιμο εδώ, Έκθεση του 2022 για το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα, SWD(2022) 508, 13-Ιουλίου 2022, 3 και 26-28. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 7ης Φεβρουαρίου 2024 σχετικά με το κράτος δικαίου και την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης στην Ελλάδα, 2024/2502(RSP), ιδίως παρ. 3, 18 και 20.

³ Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, Memorandum on migration and border control, following the Commissioner's visit to Greece from 3 to 7 February 2025, CommHR(2025)16, 17 Απριλίου 2025, σκ. 33-34,

⁴ Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Concluding observations on the third periodic report of Greece, CCPR/C/GRC/CO/3, 7 Νοεμβρίου 2024, σκ. 32-33 και 36-37. Ειδικοί Εισηγητές του ΟΗΕ για τους υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, για το δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, AL GRC 2/2025, 16 Σεπτεμβρίου 2025. Visit to Greece, A/HRC/52/29/Add.1, 2 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο εδώ, OL GRC 1/2021, 31 Μαρτίου 2021,

⁵ Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και η ΕΕΔΑ εκφράζουν την ανησυχία τους για τη ρητορική σε βάρος της κοινωνίας των πολιτών, 28 Αυγούστου 2025, <https://www.nchr.gr/ta-neamas/2074-i-ypati-armosteia-tou-oie-gia-tous-prosfyges-kai-i-ethniki-epitropi-gia-ta-dikaiomata-tou-anthropou-ekfrazoun-tin-anisixia-tous-gia-ti-ritoriki-se-varos-tis-koinonias-ton-politon.html>

⁶ ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις στη νομοθετική πρωτοβουλία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου με τίτλο: «Προώθηση πολιτικών νόμιμης μετανάστευσης, ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1233 σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών, ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους και σχετικά με κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζόμενους από τρίτες χώρες που διαμένουν νομίμως σε κράτος μέλος, τροποποιήσεις του Κώδικα

του Σχεδίου Νόμου που προβλέπουν κακουργηματικού χαρακτήρα ποινές αποκλειστικά και μόνο επί τη βάσει της ιδιότητας του μέλους ΜΚΟ εγγεγραμμένης στο Μητρώο του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, χωρίς να παρέχεται καμία απολύτως αιτιολογία σχετικά με την υπέρμετρη και δυσανάλογη ποινική αντιμετώπιση των μελών των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και ταυτόχρονα προβλέπουν τη δυνατότητα διαγραφής από το Μητρώο ΜΚΟ του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου νομικού προσώπου με μόνη την άσκηση της ποινικής δίωξης εις βάρος μέλους του, δηλαδή ενόσω όχι μόνον δεν υπάρχει σχετική καταδικαστική απόφαση (ούτε καν σε πρώτο βαθμό, πόσο μάλλον αμετάκλητη) της ελληνικής δικαιοσύνης αλλά χωρίς να έχει καν παραπεμφθεί η υπόθεση στο ακροατήριο, εισάγουν υπέρμετρες κυρώσεις εις βάρος της συγκεκριμένης κατηγορίας κατά κατάφωρη παράβαση της αρχής της αναλογικότητας και μιας σειράς δικαιωμάτων και ελευθεριών κατοχυρωμένων στο ελληνικό Σύνταγμα και τις διεθνείς συνθήκες που βρίσκονται στον πυρήνα των αρχών του Κράτους Δικαίου (ισότητα ενώπιον του νόμου, προστασία της ζωής, τιμής και ελευθερίας κάθε ανθρώπου ευρισκόμενου στην ελληνική επικράτεια, δικαίωμα καθενός να συμμετέχει στην κοινωνική και πολιτική ζωή της Χώρας δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, τεκμηρίου της αθωότητας κ.ά.)

Οι διατάξεις αυτές εμπεριέχουν διάκριση, προωθούν μεροληπτικές αντιλήψεις και ενέχουν πραγματικό κίνδυνο ποινικοποίησης της νόμιμης ανθρωπιστικής δράσης

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου καλεί το αρμόδιο Υπουργείο να αποσύρει πάραυτα της εν λόγω διατάξεις που αντιβαίνουν σε βασικές αρχές του κράτους δικαίου οι οποίες κατοχυρώνονται από το Σύνταγμα, το διεθνές και ενωσιακό δίκαιο και την ελληνική νομοθεσία.